

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยบังคับระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย แล้วนำเสนอผลการค้นคว้าดังนี้

1. ความสำคัญของการเรียนการสอนและระบบการเรียนการสอน
2. การเรียนการสอนด้านต่าง ๆ
  - 2.1 ด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
  - 2.2 ด้านเนื้อหาวิชา
  - 2.3 ด้านวิธีสอน
  - 2.4 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 2.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน
  - 2.6 ด้านการวัดและประเมินผล
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความสำคัญของการเรียนการสอนและระบบการเรียนการสอน

การเรียนการสอนมีความสำคัญมากสำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะการที่จะบรรลุเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการศึกษาแต่ละระดับได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน หรือผ่านระบบการเรียนการสอนของแต่ละระดับนั้นเสียก่อน ดังที่ วณิช บรรจง (2516: 55) ได้กล่าวไว้ว่า

การศึกษา หมายถึง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงาม
ทุกวิถีทาง ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และ
สามารถที่จะนำความเจริญงอกงามนั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการ
ดำรงชีวิตอย่างราบรื่นและเป็นสุขในสังคม และการที่จะได้มาซึ่ง
เป้าประสงค์นั้น ในวงการศึกษาถือว่าขึ้นอยู่กับการเรียนการสอน ซึ่ง
ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การ
เรียนของนักเรียนจะได้ผลดีหรือไม่เพียงไร จะสมความมุ่งหมายของ
การศึกษาหรือไม่ขึ้นอยู่กับการสอนที่ดีของครู

นอกจากนี้ สุพิน บุญวงศ์ (2532: 1) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียน
การสอนของครูหรือผู้สอนไว้อีกว่า

การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์
ระหว่างการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ และการสอน
การตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียนการสอน จะทำได้โดยการ
ประเมินผล และเมื่อผลที่ออกมายังมีความบกพร่องก็ต้องปรับปรุงใหม่
ดังนั้นในการที่จะส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโต และมีความงอกงาม
ทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญานั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดได้แก่
การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการทั้งสี่ด้าน โดยจัดกิจกรรมที่
สามารถสร้างความเจริญงอกงามได้มากที่สุด ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาท
สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้

ในสถาบันอุดมศึกษาก็เช่นเดียวการจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักศึกษานั้น อาจารย์เป็น
ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก การเรียนของนักศึกษาจะได้ผลดี มีประสิทธิภาพหรือบรรลุจุดมุ่งหมายของ
การศึกษาได้ขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้นเอง ดังนั้นจึง
เป็นหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบ เพื่อให้บรรลุ
จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ในเรื่องระบบการเรียนการสอนนี้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดและแสดงความ
คิดเห็นไว้ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้คือ

สุกัญญา ศิริตันติกร (2523: 60) ได้กล่าวถึงระบบการเรียนการสอนไว้ว่า

อาจารย์มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในระบบการผลิตบัณฑิต เพราะเป็นองค์ประกอบ
ที่สำคัญในการดำเนินงานผลิตบัณฑิตให้ได้คุณภาพตามต้องการโดยผ่านระบบการ
เรียนการสอน โครงการผลิตบัณฑิตจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการสอน
ของอาจารย์ ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัด

การสอนของอาจารย์เอง การสอนไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใด แบบใด จำนวนผู้เรียนมาน้อยเพียงใด อาจจัด เข้าเป็นระบบการสอนได้ ระบบ การเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ แบบแผน มีขั้นตอนการวางแผนที่แน่นอน ใช้ได้สำหรับการสอนตั้งแต่กลุ่ม ใหญ่ กลุ่มย่อย จนกระทั่งการสอนแบบรายบุคคล ...

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 175-177) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการสอนไว้ พอสรุปได้ว่า

การจัดระบบการสอนเป็นการกำหนดขั้นตอนการสอนที่จะใช้ เป็นแม่แบบของการสอนซึ่งมี ลักษณะเช่นเดียวกับการจัดระบบงานต่าง ๆ คือ มีการดำเนินการตามขั้นตอนหลักที่ถือเป็นองค์ประกอบ ของระบบอยู่ 4 ประการ คือ

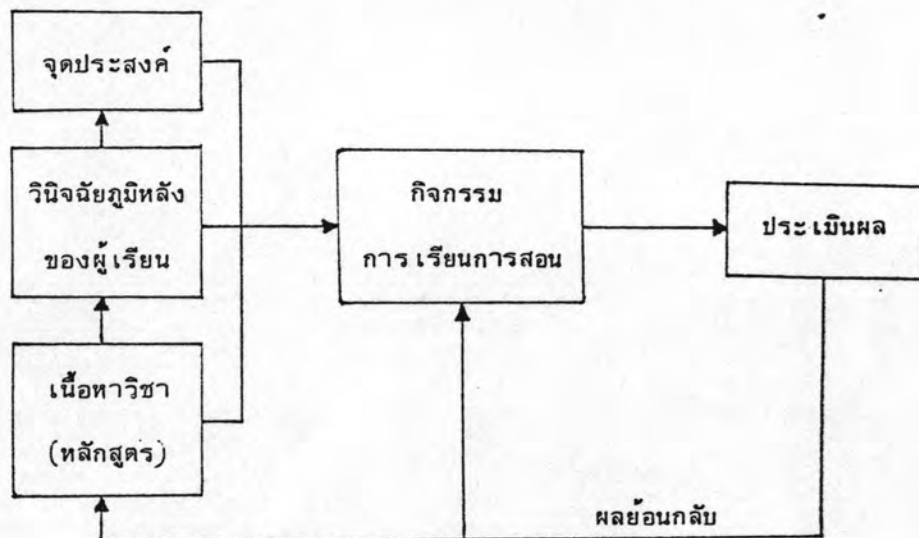
1. การจัดเตรียมทรัพยากรและวางแผนการสอน โดยการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นใน การสอน สำรวจความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการด้านสื่อ สำรวจทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ วัสดุทดแทน เครื่องมืออุปกรณ์ ความคิดและวิธีการ ตลอดจนสภาพแวดล้อม เช่น ความเหมาะสมของห้องเรียน เป็นต้น ค่อยจากนั้นจะ เป็นขั้นตอนที่จะกำหนดวัตถุประสงค์เป็นการ ประกันระบบการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพของนักเรียน
2. การเลือกวิธีการและสื่อการเรียนการสอน เลือกวิธีการทั้งที่เป็นการสอนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยหรือการสอน เป็นรายบุคคล และเลือกสื่อการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน
3. การดำเนินการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ตามแผนการ สอนและตามวิธีการที่เลือกไว้แล้ว
4. การประเมินผลการสอนและผลย้อนกลับ เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน และใช้ในการปรับปรุงการสอนต่อไป

จากแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ จะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนจะบรรลุจุดมุ่งหมาย ได้นั้น ครูจะต้องดำเนินการสอนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน มีการวางแผนไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และ กระทำตามขั้นตอนและท้ายสุดมีการประเมินผลการดำเนินการสอนตามระบบหรือตามขั้นตอนที่ได้วาง ไว้ ในเรื่องการจัดระบบการเรียนการสอนนี้ รุ่งทิวา จักร์กร (2527: 37-39) ได้เสนอแนวคิด

เพื่อ เป็นแนวในการปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดระบบการ เรียนการสอนไว้ดังนี้คือ

ครูในฐานะผู้ควบคุมกระบวนการสอนจะต้องรู้จักการจัดระบบการ เรียนการสอน และ ปฏิบัติตามขั้นตอนของการจัดระบบการ เรียนการสอนดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดง ขั้นตอนการจัดระบบการ เรียนการสอน

จากแผนภูมิต่างข้างต้นจะ เห็นว่า การจัดระบบการ เรียนการสอนซึ่งครูจะต้อง เป็นผู้รับผิดชอบ มีวิธีการ เป็นขั้น เป็นตอนดังนี้คือ

1. เนื้อหาวิชา เป็นการศึกษ เนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตรว่าจะต้องสอนอะไร มากน้อยเพียงใด และความมุ่งหมายทั่วไปในการให้ เนื้อหาวิชานั้น เป็นอย่างไร

2. วินิจฉัยภูมิหลังของผู้เรียน เป็นการศึกษภูมิหลังต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถ ความสนใจ พื้นความรู้ ฯลฯ เพื่อจะได้กำหนดวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้ เหมาะสม

3. จุดประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนให้ชัดเจนว่า ต้องการ ให้ผู้เรียน เปลี่ยนพฤติกรรมเป็นอย่างไร การกำหนดจุดประสงค์จะต้องคำนึงถึง เนื้อหาวิชาและ ภูมิหลังของผู้เรียน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ในกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ต้องอาศัย เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วย ผู้สอนจะต้อง ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดเนื้อหา การใช้สื่อการสอนและจัดสภาพห้อง เรียนให้มีบรรยากาศที่ น่าเรียน

5. การประเมินผล เป็นการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้เพียงใด ซึ่งจะมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปปรับปรุงระบบการเรียนการสอนในส่วนที่ยังต้องปรับปรุง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ระบบการเรียนการสอนจะประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ หลายส่วนด้วยกัน ผู้สอนมีหน้าที่จะต้องพยายามจัดส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นให้สัมพันธ์กันอย่างดีที่สุด จัดส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบการเรียนการสอนนั้นให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง เพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ซึ่งในเรื่องของการจัดระบบการเรียนการสอนนี้มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดของการจัดไว้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น

สุทิน บุญชูวงศ์ (2532: 13-14) ได้เสนอรูปแบบของระบบการเรียนการสอนไว้ว่าควรจัดตามลำดับขั้นตอน ดังนี้คือ

1. กำหนดจุดประสงค์ (Objectives) ต้องกำหนดว่าต้องการสอนเรื่องนั้น ๆ ด้วยจุดประสงค์ใด หรือต้องการให้ผู้เรียน เป็นอย่างไร การกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน เท่ากับกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่จะไปถึงไว้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่เกิดความสับสนทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียน

2. ทดสอบก่อนสอน (Pre-Assessment) ควรตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนเสียก่อน เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้มากน้อยเพียงใด

3. วิธีดำเนินการสอน (Instruction Procedures) ผู้สอนจะต้องกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้โดยสะดวก

4. การประเมินผล (Evaluation) ครูผู้สอนจะต้องทำการประเมินผล ประสิทธิภาพในการสอนของตน โดยถือเอานักเรียนส่วนมากเป็น เกณฑ์เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินผลไปปรับปรุงจุดประสงค์ของการสอน ปรับปรุงวิธีดำเนินการสอน และเป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนด้วย

5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feed-Back) หลังจากการประเมินผลแล้ว สิ่งที่ได้จากการประเมินผลนั้นจะนำไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เซอร์เบิร์ต เจ คลอสไมร์ และ ริชาร์ด อี ริปปเปิล (Herbert J. Klausmeier and Richard E. Ripple 1971: 11) ยังได้เสนอรูปแบบของระบบการเรียนการสอนไว้อีกรูปแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบของการเรียนการสอนที่เน้นหนักในเรื่องของการวัดและประเมินผล รูปแบบดังกล่าวคือ

1. การตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะสำหรับการสอน
2. ความพร้อมของนักเรียนในด้านความสนใจและสมรรถภาพของผู้เรียน
3. การจัดเนื้อหาวิชา วัสดุ และอุปกรณ์
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การดำเนินการสอนให้เป็นไปตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
6. สัมฤทธิ์ผลของนักเรียน
7. การวัดและประเมินผลการศึกษา
  - 7.1 การวัดสมรรถภาพทางสติปัญญาและลักษณะอื่น ๆ ของนักเรียน
  - 7.2 การวัดความพร้อมก่อนที่จะเรียนวิชาต่าง ๆ
  - 7.3 การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าระหว่างเรียน
  - 7.4 การวัดและประเมินผลหลังจากกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผ่านไปแล้ว
  - 7.5 การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาทั้งหมด

จากความคิดเห็นและแนวคิดของนักการศึกษาดังได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนมีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ จะต้องจัดให้เป็นระบบมีการวางแผน มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ และต้องพยายามปฏิบัติให้แต่ละขั้นตอนดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กันอย่างดีที่สุด ทั้งการตั้งจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาวิชา การใช้วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อในการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน หากปฏิบัติให้สัมพันธ์กันทั้งระบบแล้วทั้งผู้สอนและผู้เรียนก็จะประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับนั้น ๆ

การเรียนการสอนด้านต่าง ๆ

1. ด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนของทุกวิชามีความสำคัญมากสำหรับการที่จะจัดการเรียนการสอน เพราะการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนของวิชานั้นจะช่วยให้ผู้สอน

ดำเนินการสอนอย่างมีทิศทาง ทำให้ผู้สอนทราบว่าในการสอนวิชานั้น ๆ จะต้องสอนเพื่อให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะอย่างไรหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมอย่างไรบ้าง

ในเรื่องของความสำคัญของการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนแต่ละวิชานี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 6-14) ได้ให้แนวคิดไว้พอสรุปได้ว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน คือ การกำหนดพฤติกรรมที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่นจุดมุ่งหมายของการศึกษาแต่ละระดับ จุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พื้นความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน วัยของผู้เรียน โอกาสที่ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ เมื่อกำหนด วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายได้แล้ว ผู้สอนจะต้องพิจารณาด้วยว่า จุดมุ่งหมายนั้นครอบคลุมผล การเรียนรู้หรือไม่ สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการหรือไม่ เหมาะสม กับความสามารถของผู้เรียน เวลาที่ใช้ในการสอน มีความชัดเจน ทุกคนเข้าใจตรงกันหรือไม่ ประการใด

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2526: 6) ได้กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอนไว้ว่า

... การจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกับการดำเนินงานอย่างอื่น คือจะ ต้องมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดเหมือนกัน หากแต่ว่าในการจัด การเรียนการสอนนั้น ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์จะต้องแจ่มชัดมากกว่า การดำเนินงานอย่างอื่น ทั้งนี้เพราะในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดการ ศึกษา นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ หรือเป็นไปในทิศทางที่ผู้จัดต้องการให้เป็นไป ...

บำรุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินวงศ์ (2527: 20-30) ได้กล่าวถึงลักษณะ ของความมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความมุ่งหมายทั่วไป และความมุ่งหมายเฉพาะ ความมุ่งหมายทั่วไปเป็นลักษณะ ของความเชื่อทางปรัชญาการศึกษาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นแม่บทเป็นหลักใหญ่ ของการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนความมุ่งหมายเฉพาะ นั้น เป็นลักษณะของความมุ่งหมายของการเรียนการสอน ในการเรียนการสอนแต่ละวิชานั้นจำเป็น

ต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า สอนเพื่ออะไร จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือกำหนดไว้นี้ก็จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ปัจจุบันจำแนกจุดมุ่งหมายเฉพาะนี้ออกเป็น 3 ลักษณะกว้าง ๆ คือ

1. ความรู้และความเข้าใจ ต้องการพัฒนาสติปัญญาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี หลักการ การคิดหาเหตุผล การนำความรู้ไปใช้ ฯลฯ
2. ทักษะความสามารถ ต้องการพัฒนาการปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ สามารถกระทำได้เป็นอัตโนมัติ
3. เจตคติและความซาบซึ้ง ต้องการพัฒนาทางด้านความรู้สึกหรือทางอารมณ์ โดยทั่วไป เช่น ความสนใจ การมองเห็นคุณค่า ความชื่นชม ยอมรับนำไปประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนรู้จักทะนุบำรุงส่งเสริมและหวงแหนรักษาให้คงอยู่

สุวัณน์ มุทธ เมธา (2523: 7) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้ พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงจะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ และผู้สอนจะต้องจัดบทเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ความต้องการของสังคมและความต้องการของผู้เรียนก็เป็นสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนด้วย

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนมีความสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการดำเนินการสอนของผู้สอน เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนของตน โดยหลักสำคัญที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการกำหนดพฤติกรรมนั้นก็คือ จุดมุ่งหมายนั้นจะต้องกำหนดให้เหมาะสมและชัดเจน ความเหมาะสมในที่นี้คือ เหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน รวมทั้งเหมาะสมกับกาลสมัยและความต้องการของสังคมด้วย ส่วนความชัดเจนคือจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร เพราะหากกำหนดได้ชัดเจนมากเท่าใดก็จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเนื้อหาวิชา ช่วยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และรวมไปถึงการวัดและประเมินผลด้วย

2. ด้านเนื้อหาวิชา

เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระหรือความรู้และรวมถึงมวลประสบการณ์ของการเรียนรู้ด้วย ในการกำหนดเนื้อหาวิชานั้นจะต้องจัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา และต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นเรื่องที่น่าสนใจใคร่รู้และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เนื้อหาวิชานี้จะเป็นตัวกำหนดรายละเอียดของประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายของรายวิชาที่กำหนดไว้ ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นได้กำหนดเนื้อหาวิชาให้มีขอบข่ายครอบคลุมในเรื่องของการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ของนักศึกษา เนื้อหาวิชาของรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับดังกล่าวแต่ละส่วนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักศึกษา เพราะนักศึกษาสามารถที่จะนำไปใช้ได้เป็นประโยชน์ได้ทั้งในชีวิตประจำวัน ในการเรียนวิชาอื่น ๆ และประโยชน์ในงานอาชีพต่อไปในอนาคต การกำหนดเนื้อหาสาระในรายวิชาจึงมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2525: 142-145) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาวิชาไว้ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาไว้ว่า

... การเลือกลำดับเนื้อหาวิชานั้นควรถือหลักว่า เนื้อหาวิชาที่นำมานั้นนักเรียนควรรู้เพียงใด ... ถ้าสิ่งที่นักเรียนควรรู้แล้วครูไม่รู้ก็เป็นหน้าที่ของครูต้องหาความรู้เพิ่มเติม ... การแบ่งเนื้อหาด้วยเวลาเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอีกเช่นกัน ผู้สอนควรเลือกให้เหมาะสมว่าเนื้อหาใดจะใช้เวลาเท่าใด ... การแบ่งเนื้อหาด้วยเวลานั้นบางครั้งต้องปล่อยเวลาให้ยืดหยุ่นให้มาก และแบ่งไว้สำหรับการฝึกให้มากเป็นพิเศษ ...

สุจริต เพียรชอบ (2526: 32-34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาไว้พอสรุปได้ว่า ปัจจุบันความรู้และวิทยาการต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการสร้างหลักสูตรหรือการกำหนดเนื้อหาวิชานั้น ควรจะพิจารณาว่าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความทันสมัยและความถูกต้องของเนื้อหาวิชา คือ เนื้อหานั้นจะต้องมีสาระที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

2. เนื้อหาวิชาเหล่านั้นควร เหมาะสมกับวัย ลักษณะ ตลอดจนความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจะได้ เรียนอย่างรู้คุณค่าของวิชาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้ จริงตามมา

3. เนื้อหาวิชา เหล่านั้นควรสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม เพื่อเนื้อหา วิชา นั้นจะได้มีความหมายและมีคุณค่า ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้

4. เนื้อหาวิชาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรหรือควร เลือกไว้ให้เรียนนั้นควร เป็น ประโยชน์แก่ชีวิตของผู้เรียนทั้ง ในปัจจุบันและอนาคต เมื่อเรียนแล้วนอกจากจะสามารถไปปฏิบัติ ภาระกิจตามปณิธานของสถาบันแล้วควรนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ด้วย

5. เนื้อหาวิชาควรกว้างขวาง ลึกซึ้งและมีสัดส่วนพอดี ไม่ควรเน้นในเรื่อง ปริมาณมากนัก ควรเน้นในแง่ที่จะช่วยให้ผู้เรียน เกิดความคิด มีวิสัยคิด วิธีการเรียนรู้ เกิดความคิด รวบรวม และ สามารถถ่ายโยงความรู้ความคิดอย่างหนึ่งไปสู่อีกอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันได้

6. เนื้อหาวิชา ควรจะเน้นในสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย คือ ไม่ควร เน้นในเรื่องวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ควรจะเน้นในเรื่องของการสื่อสาร สุนทรียภาพ จริยธรรม และวัฒนธรรมบ้าง

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2532: 35) ได้เสนอแนวคิดในการเตรียมเนื้อหาสาระ หรือความรู้ในการสอนไว้ว่า

... ผู้สอนเรื่องใด ต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นมากพอที่จะอธิบายให้ผู้เรียน เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งตามระดับของผู้เรียน การมีความรู้น้อยทำให้เป็น ครูที่ดีไม่ได้ เพราะครูจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และการมีความรู้ มากเกินไปแต่ไม่รู้จักประมาณการก็มีแนวโน้มที่จะสอนเนื้อหาเยิ่นเย้อและ มาก ไป ฉะนั้นครูจึงควรมีความรู้ดีและรู้จักประมาณความรู้ที่จะถ่ายทอดได้

...

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในเรื่องของเนื้อหาวิชานี้จะต้อง เริ่ม จากการศึกษาถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของรายวิชาว่า ต้องการให้ผู้เรียน เปลี่ยนพฤติกรรม ไปอย่างไรบ้าง แล้วจึงมากำหนดเนื้อหาสาระหรือความรู้ที่จะสอน เตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอน และเมื่อกำหนดเนื้อหาวิชาได้แล้ว สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไป คือ การจัดลำดับเนื้อหาวิชานั้นให้แก่ ผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีการเรียงลำดับก่อนหลังอย่างมีระเบียบ เพื่อจะได้ง่ายต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียน

ในเรื่องของการจัดลำดับเนื้อหาวิชานี้ ไพโรจน์ ศิริธรรมากุล (2520: 110-

112) ได้เสนอแนวทางในการจัดลำดับไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. จัดเรื่องที่เรียนรู้ได้ง่ายที่สุดไว้ตอนต้นของวิชา
2. ชี้แจง แนะนำ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะต้องนำมาใช้ในวิชานี้ทั้งหมดในช่วงแรก
ของวิชา
3. จัดความรู้และทักษะที่จะต้องนำมาใช้ใน เรื่องต่อไปอยู่ก่อน เรื่องอื่น ๆ และ
ให้ต่อเนื่องกัน
4. พยายามทบทวนและ เพิ่ม เติมความรู้และทักษะที่จะต้องนำมาใช้ในการเรียน
บทต่อไปเสมอ
5. แนะนำความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จะต้องใช้บ่อยครั้งในการเรียนนั้น เป็น
ระยะ ๆ
6. อย่าพยายาม เพิ่มสิ่งที่ยุ่งยากให้มากเกินไปจนกว่าความจำเป็น ขณะที่จะเปลี่ยน เรื่อง
หรือ เปลี่ยนทักษะที่ฝึกซ้อม
7. พยายามพัฒนาการฝึกซ้อมให้สมบูรณ์ก่อนที่จะ เปลี่ยนแปลงหัวเรื่องหรือ เปลี่ยน
ทักษะซึ่งไม่ต่อเนื่องกันด้วย
8. จัดความรู้ที่ยากสลับซับซ้อน และทักษะที่ยากต่อการฝึกไว้ช่วงท้าย ๆ ของวิชา
การกำหนด เนื้อหาวิชามีความสำคัญมากสำหรับการจัดการ เรียนการสอน เป็นสิ่งที่
ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะพิจารณาว่า เนื้อหาต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญและเหมาะสม เพียงใด
ต่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องจัด เนื้อหาวิชาอย่างเหมาะสม ผู้เรียนจะต้องพยายามเข้าใจถึงความ
สำคัญและความ เหมาะสมนั้น และพยายามช่วยกันปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชาให้ได้ ซึ่ง
ขั้นตอนของการที่จะปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว นั้น จะ เริ่มจากการกำหนด เนื้อหาวิชาให้เหมาะสม
กับพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เหมาะสมกับความจำเป็นของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพสังคม คือ
จากนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ในเรื่องของ เวลาเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
และประการสำคัญที่สุดคือ จะต้องจัด เนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาอย่างครบถ้วน
ทั้ง เนื้อหาในภาคทฤษฎีและทักษะในภาคปฏิบัติ

3. ด้านวิธีสอน

ในระบบการเรียนการสอน วิธีสอนมีความสำคัญมากเพราะจะเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่จุดมุ่งหมายของรายวิชาได้กำหนดไว้

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของวิธีสอนไว้หลายแง่มุม เช่น

วิธีสอน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน

วิธีสอน หมายถึง วิธีแนะแนวทางให้เด็กศึกษาและค้นคว้าหาความรู้

วิธีสอน หมายถึง วิธีจัดประสบการณ์หรือสภาพการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1959: 307) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนไว้ว่า "วิธีสอน หมายถึง กระบวนการที่มีแบบแผนในการนำเสนอด้านการเรียนการสอน ..."

สรุปแล้ววิธีสอนก็คือ วิธีการหรือกระบวนการที่ผู้สอนจะนำเสนอเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำเสนอด้วยวิธีใดนั้นผู้สอนสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสมของลักษณะเนื้อหาวิชา ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523: 141-185) ได้เสนอแนะวิธีสอนที่ผู้สอนสามารถจะนำไปใช้ได้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้คือ

1. การบรรยาย
2. การอภิปราย
3. การสาธิต
4. การแบ่งกลุ่มค้นคว้า
5. การค้นคว้าเป็นรายบุคคล
6. การแบ่งกลุ่มทำงาน
7. การแบ่งกลุ่มระดมความคิด
8. การสอนเป็นรายบุคคล
9. การแสดงบทบาทสมมติ
10. การใช้ เพลงและ เกมประกอบการสอน
11. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปหรือศูนย์การเรียน
12. การใช้สถานการณ์จำลอง

13. การสอนเป็นคณะ

วิธีสอนมีอยู่มากมายหลายวิธีให้ผู้สอนได้เลือกใช้ แต่ก่อนจะเลือกใช้นั้น ผู้สอนควรจะศึกษาจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาของรายวิชาให้เข้าใจเสียก่อนแล้วจึงจะตัดสินใจลงใจไปว่า จะเลือกใช้วิธีสอนวิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุด และในบางครั้งอาจต้องใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีประกอบกัน เพื่อช่วยให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น

บารุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527: 172-174) ได้เสนอแนะข้อควรคำนึงในการเลือกวิธีสอนไว้ว่า ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน จำแนกความมุ่งหมายได้ 3 ประการ คือ ด้านปัญญา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ การประเมินค่าของความรู้นั้น ด้านทักษะ ได้แก่ ความคล่อง ความชำนาญในการกระทำ เช่น การอ่าน การเขียน การค้นคว้า การทำงาน การใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ด้านเจตคติ และอารมณ์ ได้แก่ การสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ
2. วิธีสอนขึ้นอยู่กับลักษณะของบทเรียน จึงต้องหาวิธีสอนที่เหมาะสมและจุดมุ่งหมายนั้น ๆ
3. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของความรู้ ผู้สอนควรจะสอนให้เด็กรู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้ต่อไปได้ด้วย
4. วิธีสอนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางสังคม
5. วิธีสอนขึ้นกับการที่ครูจะหลอมผู้เรียน หรือจะให้ผู้เรียนเลือก
6. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งวิชา
7. วิธีสอนขึ้นกับความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน
8. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เรียน การจัดบทเรียนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

บ้าง

เมื่อพิจารณาถึงข้อควรคำนึงอันเป็นตัวแทนที่สำคัญในอันที่จะเลือกใช้วิธีสอนวิธีใดนั้น ในทางการปฏิบัติต่อผู้เรียน ผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่นที่ บารุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527: 175-176) ได้เสนอรูปแบบของวิธีสอนไว้ 3 วิธีด้วยกันคือ

1. วิธีสอนแบบที่ถือครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้ที่สอนและถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ และดำเนินการทุก ๆ วิธี เพื่อให้เด็กมีความรู้ ...
2. วิธีสอนแบบที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ ให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ... ครูเป็นเพียงผู้แนะแนวไปสู่การค้นคว้า แนะนำสื่อการเรียนจนนักเรียนได้ทราบ ได้พบความรู้ด้วยตัวของตนเอง ...
3. วิธีสอนแบบครูและนักเรียนร่วมกัน ครูและนักเรียนจะร่วมกันในการจัดบทเรียน วางแผน ค้นคว้าหาความรู้ สรุปผลออกมาเป็นความรู้ การสอนแบบนี้จะถือเอากลุ่มเป็นหลัก ความเห็นของกลุ่มเป็นอันถูกต้อง เน้นการทำงาน เป็นพวกเป็นหมู่

จะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติ นั้นจะมีทั้งวิธีการสอนที่เน้นตัวผู้สอน เน้นตัวผู้เรียน และเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน แต่ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอนแบบใดก็ตาม ต่างมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีวิธีสอนวิธีใดดีกว่าวิธีใด หรือวิธีสอนใดดีที่สุด แต่จะเลือกใช้วิธีสอนใดสำหรับเนื้อหาตอนใดจึงจะเหมาะสมที่สุดนั้น รุ่งทิวา จักรกร (2527: 68-69) ได้เสนอแนะหลักในการพิจารณาไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. จุดมุ่งหมายของบทเรียน (Objective) คือ ความมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับรู้ จะต้องเข้าใจให้ได้ว่าบทเรียนนี้มีจุดมุ่งหมายเป็นอย่างไร เช่น เพื่อสนองเนื้อหาวิชา หรือเพื่อเพิ่มพูนทักษะ หรือเพื่อเสริมทัศนคติและความเข้าใจที่ดี เป็นต้น
2. เนื้อหาวิชา (Course Content) คือ เนื้อหาหรือข้อย่อยที่จะสอน ผู้สอนจะต้องรู้ว่ามีความยากง่ายขนาดไหน ควรจะสอนโดยใช้คำพูดหรือการกระทำและมีปริมาณมากน้อยเพียงใด เป็นต้น
3. ผู้เรียน (Students) คือ ขนาดของกลุ่มผู้เรียน เป็นห้องเรียนเล็กหรือห้องเรียนรวม มีจำนวนผู้เรียนเท่าใด ระดับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความพร้อมและทัศนคติเป็นอย่างไร สถานที่ทำการสอน เช่น ห้องเรียนธรรมดาหรือห้องเรียนรวม นอกสถานศึกษาหรือนอกอาคารเรียน เป็นต้น
4. ผู้สอน (Instructors) คุณภาพและความดีพร้อมของผู้สอนจะต้องสูงและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพอใจและเต็มใจ
5. เครื่องมือ อุปกรณ์ช่วยสอน (Facilities and Equipment) วิธีสอนแต่ละวิธีย่อมต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอนต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจจะมีพร้อมหรือไม่ก็มีก็เป็นไปได้ เช่น การสอนแบบการทดลอง ต้องใช้เครื่องมือหลายชุด และต้องใช้ปฏิบัติได้ แต่ถ้ามีแบบจำลองขนาดเล็กไว้ชุดเดียวเท่านั้น ในกรณีนี้อาจจะต้องเปลี่ยนใช้วิธีสอนเป็นการสาธิตให้ดูก็ได้

6. เวลา (Time) ช่วงเวลาที่มีอยู่สำหรับการสอนนั้น เป็นกรอบที่
ทำให้การเลือกวิธีสอนมีขอบเขตแคบลง

เมื่อได้ทราบแนวทางในการเลือกวิธีสอนที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนจาก
นักการศึกษาหลายท่านมาแล้ว หลักการสุดท้ายที่อาจารย์หรือผู้สอนภาษาทุกคนพึงคำนึงถึง คือ
ธรรมชาติของวิชาภาษาซึ่งเป็นวิชาทักษะ จำเป็นจะต้องมีการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญและเคยชิน
กับสิ่งที่ถูกต้องอยู่อย่างสม่ำเสมอจึงจะทำให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ดีในทุกกาลเทศะ ในเรื่องนี้
สุจริต เพียรชอบ (2527: 2-8) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยเพื่อให้บรรลุ
จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ดังนี้

... ครูควรจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอน 3 ประการ
ได้แก่ จุดมุ่งหมาย ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดผล ซึ่ง
องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อีกทั้งก่อนที่จะ
สอนครูควรได้ศึกษาพื้นฐานทางภาษาของนักเรียนก่อนที่จะได้ลงมือสอน และ
การสอนภาษาไทยที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมี
ประสิทธิภาพนั้น ในการเรียนการสอนควรจะเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
ด้วยตนเองให้มากที่สุดทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ...

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของวิธีสอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้
ว่า วิธีสอนมีความสำคัญมากต่อการที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ ถ้า
ผู้สอนสามารถเลือกวิธีสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายก็จะทำให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้ได้รับความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะและความชำนาญในวิชาที่เรียน สามารถที่จะ
นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ และในท้ายที่สุดก็จะมีเจตคติหรือทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน
นั้น

4. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการเรียนการ
สอนที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้และมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา
ที่ได้กำหนดไว้ การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะเกิดจากกิจกรรมของทั้งผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกระทำ
ขึ้นภายในชั่วโมงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนครั้งนั้น ๆ มีประสิทธิภาพให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2527: 118) ได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า "... กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ทำเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น คือ ให้การสอนมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน ..."

สุจริต เพ็ชรขอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523: 59-60) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับวิชาภาษาไทยไว้พอสรุปได้ว่า การเฝ้าความสนใจมิใช่กระทำเฉพาะตอนเริ่มเรียนเท่านั้น แต่ควรเฝ้าความสนใจเป็นช่วง ๆ ตลอดระยะที่มีการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้มีความตื่นตัว มีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมประกอบและกิจกรรมสลับจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งกิจกรรมประกอบที่สามารถทำได้ ได้แก่ การอภิปราย การได้วาที การประชุมกลุ่มย่อย การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

บำรุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527: 159-165) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า

กิจกรรมในการเรียนการสอนนั้น ถ้าครูเป็นฝ่ายกระทำก็เรียกว่า เป็นกิจกรรมของครู ถ้านักเรียนเป็นฝ่ายกระทำก็เรียกว่า เป็นกิจกรรมของนักเรียน แต่จะเป็นกิจกรรมของใครก็ตาม ความสำคัญของการกระทำกิจกรรมนั้นอยู่ที่ เมื่อทำแล้วนักเรียนเกิดพฤติกรรมแห่งการเรียนรู้ขึ้นตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงไร

นอกจากนั้นยังได้เสนอหลักในการกระทำกิจกรรมการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ

หลักที่ควรยึดถือเกี่ยวกับการกระทำกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำกิจกรรมและให้ประหยัดทั้งแรงงาน เวลา และทรัพย์ ตลอดจนสามารถทำได้ทั้งภายในชั่วโมงสอนในห้องเรียนและในระยะเวลาว่างภายนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ครูอาจจัดให้นักเรียนทำมีหลายอย่าง เช่น

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการเขียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางสมอง คือ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้และความคิด ได้แก่ การให้รายงานให้อภิปราย ให้แสดงความคิดเห็นหรือทัศนะ ให้เปรียบเทียบ ให้ชี้เหตุผล ให้อธิบายหรือขยายความ ให้สรุปใจความสำคัญ ให้ยกตัวอย่าง ให้บอกถึงความสัมพันธ์ ให้จำแนก หรือจัดประเภท ให้วิจารณ์หรือตั้งเรื่อง ให้ตั้งปัญหา ให้เสนอวิธีใหม่ ให้กำหนดโครงการหรือวางแผนงาน ให้ประเมินค่า

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการค้นหาความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ การให้อ่าน ให้ทำการสอบถามหรือสัมภาษณ์ ให้ดูหรือสังเกต การฟัง ให้ทดลองหรือปฏิบัติ ให้รวบรวมหรือสะสม

3. กิจกรรมเกี่ยวกับการหัดให้เกิดทักษะหรือความชำนาญ ได้แก่ การอ่าน ออกเสียงให้ทำหรือปฏิบัติในวิชาที่ต้องทำให้เกิดทักษะต้องมีการทำหรือปฏิบัติบ่อย ๆ

4. กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างหรือประดิษฐ์ หมายถึง กิจกรรมที่ทำแล้วจะมีผลงานที่ผลิตออกมาสำเร็จรูปชิ้นหนึ่งหรืออย่างหนึ่ง เช่น การทำโสภณอุปกรณ์ อาจเป็นป้ายนิเทศ หุ่นจำลองแสดงภูมิประเทศ การปั้น วาด การประพันธ์ร้อยแก้ว ร้อยกรอง การแต่งเพลง เป็นต้น

5. การแสดงละครเหมือน กิจกรรมนี้มีมากในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ วรรณคดีและภาษา โดยเฉพาะการฝึกทักษะในการพูด ช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนความจำ ความเข้าใจและความคิดในเรื่องที่เรียน การแสดงอาจใช้เวลา 20-30 นาที กันเวลาเหลือไว้วิจารณ์และสรุป

สำหรับการกระทำกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะเห็นได้ว่า สามารถเลือกกระทำได้ในหลายลักษณะซึ่งเกี่ยวกับหลักในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ชูชาติ เิงฉลาด (2524: 35) ได้เสนอแนะไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. กิจกรรมนั้นช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการ
2. กิจกรรมนั้นสนับสนุนการแก้ปัญหาและเกิดการคิดวิจารณ์
3. กิจกรรมนั้นเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มนั้น
4. กิจกรรมนั้นสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน
5. กิจกรรมนั้นช่วยให้นักเรียนพัฒนาขึ้นทุกด้าน เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงาน

ได้ทั้ง เป็นกลุ่มและตามลำพัง

6. กิจกรรมนั้นมีผลคุ้มค่า ไม่หมดเปลืองทั้งทรัพย์สินและเวลา
7. กิจกรรมนั้นทำได้ มีเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์เพียงพอ
8. กิจกรรมนั้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมโดยตรงด้วยตนเอง
9. กิจกรรมนั้นสามารถสังเกตผลการกระทำหรือพฤติกรรมได้ชัดเจน

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อระบบการเรียนการสอน สำหรับกิจกรรมในการเรียน

การสอนวิชาภาษาไทยมีมากมายทั้งกิจกรรมด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพราะวิชาภาษาไทย เป็นวิชาทักษะนอกเหนือจากการเรียนภาคทฤษฎีแล้วจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะในภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษา ดังนั้นจึงมีกิจกรรมหลายอย่างให้เลือกกระทำ ถ้าผู้สอนสามารถเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และเหมาะสมกับตัวผู้เรียนแล้ว ก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนครั้งนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชาได้โดยไม่ยากนัก

5. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องช่วยสอน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปจนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สื่อการเรียนการสอนจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูหรือผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาหรือบทเรียนได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

บำรุง กลัดเจริญ และ จวีรธรรม กินาวงศ์ (2527: 244) ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ของทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้ ข้อเท็จจริง ทักษะ เจตคติ และความซาบซึ้งเห็นคุณค่าให้แก่เด็ก

ลัดดา สุขปรีดี (2522: 61) ได้ให้ความหมายว่า "...สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อทำให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน"

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 95) ได้ให้ความหมายว่า "สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

จะเห็นได้ว่า ความหมายของสื่อการเรียนการสอนกินความกว้างมาก หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ และรวมไปถึงวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นในการเรียนการสอนแต่ละครั้งจึงจำเป็นต้องใช้สื่อต่าง ๆ มาช่วยในการเรียนการสอน หากผู้สอนพูดเพียงอย่างเดียวอาจจะทำให้ไม่เข้าใจอย่างชัดเจนพอ ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523: 70-72) ได้กล่าวไว้ว่า

... ไม่มีครูที่ไหนในโลกที่สามารถสอนนักเรียนให้ได้ผลดีโดยไม่มี
อุปกรณ์การสอน ... อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้ครูมีความรู้แตกฉาน
กว่าศิษย์ ช่วยให้ครูคิดหาทวิวิธีหรืออุบายต่าง ๆ ในการที่จะดำเนิน
การสอนให้น่าสนใจ เร้าใจ และให้นักเรียนเป็นคนช่างคิดช่างค้น
..."

บำรุง กัลลเจวิญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527: 244) ได้กล่าวถึงความ
จำเป็นในการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ตามหลักการศึกษานั้นมุ่งจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวุฒิภาวะของ
เด็ก ดังนั้นการสอนโดยใช้วาจา คำรา เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ
2. ปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ มีมากขึ้นและขยายขอบข่ายกว้างขวางละเอียดกว่า
สมัยก่อนมาก ดังนั้นการที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายจากการอ่านหนังสือเพียงวิธีเดียว
ย่อมไม่เพียงพอ จะต้องใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด
3. ในกรณีที่จำนวนครูมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การสอนจำเป็นต้องใช้
เครื่องมืออื่น ๆ ช่วยผ่อนแรงครู

จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญมากต่อการจัดการเรียนการสอนของ
ครูผู้สอน เพราะจะช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจและได้ประโยชน์คุ้มค่า ดังนั้นครูผู้สอนทุกท่าน
จึงควรที่จะเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอนของตน ซึ่งสื่อดังกล่าวนี้ก็มีให้เลือกหลายประเภท ดังที่
สุจริต เพียรชอบ (2525: 84-85) ได้แบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ ซึ่งประกอบด้วย กระดานดำ ป้ายนิเทศ กระดาน
ผ้าสาหลิ แผ่นที่ ลูกโลก บัตรคำ แถบประโยค ภาพวาด ภาพถ่าย ไปสเตอร์ หุ่นจำลอง
ของจริง สไลด์ ฟิล์มสคริป ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง
2. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องรับวิทยุ เครื่องบันทึกเสียง
เครื่องเล่นจานเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และ
เครื่องฉายภาพยนตร์
3. สื่อการสอนประเภทกิจกรรม ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การจัดกระเบาะทราย
การจัดนิทรรศการ และการจัดการศึกษานอกสถานที่

นอกจากนี้ สมพร มันทะสูตร (2526: 93-95) ยังได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนออกเป็นประเภทต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทวัสดุ ได้แก่ วัสดุที่นำเสนอเรื่องราว มีหลายชนิด คือ กระดาน ชอล์ก กระดานผ้าสาหลี่ กระดานนิเทศ กระดานแม่เหล็ก แผนที่และลูกโลก การ์ตูน ไปสเตอร์ แผนภาพ กราฟ แผนภูมิ คู่มือครุภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์โรงเรียน ของล้อแบบ ของจำลอง ของตัวอย่าง ของจริง ภาพแขวนผนัง สมุดภาพ ภาพตัด ภาพสามมิติ ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพฉาย บัตรคำ แถบประโยค เวทีชีวิตจำลอง วัสดุที่ต้องอาศัยเทคนิคอื่นประกอบมี 7 ชนิด คือ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง สไลด์ สไลด์จุลทัศน์ फिल्मสตริป फिल्मภาพยนตร์การศึกษา เทปบันทึกภาพ

2. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือหรือโสตทัศนอุปกรณ์ จำเป็นสำหรับการสอนวิชาภาษาไทย ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์หรือฟิล์มสตริป เครื่องเล่นจานเสียง เครื่องเทปบันทึกภาพ เครื่องรับวิทยุ เครื่องฉายภาพทึบ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพจุลทัศน์ ระบบขยายเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด เครื่องสอน

3. สื่อการสอนประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ กิจกรรมการสอนแผนต่าง ๆ คือ การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การจัดนิทรรศการ การใช้เพลง การจัดกระเบาะทราย

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภทให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้ ดังนั้นในการเลือกครูผู้สอนจะต้องเลือกสื่อที่เหมาะสมที่สุดกับบทเรียนและผู้เรียนของตนในเรื่องนี้ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523: 221-222) ได้เสนอแนวคิดในการเลือกสื่อการสอนไว้พอสรุปได้คือ ในการเลือกสื่อการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับเรื่องที่จะสอน ตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เหมาะสมกับระดับสติปัญญา วัย ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ช่วยประหยัดเวลา ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วดีขึ้น เป็นสิ่งทำได้ง่าย ผู้สอนสามารถทำได้หรือให้ผู้เรียนช่วยทำ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น เกิดทักษะเพิ่มขึ้น ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน ได้ประโยชน์คุ้มค่าและราคาไม่แพง

รุ่งทิวา จักรกร (2527: 71-72) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องของการเลือกใช้สื่อการสอนไว้พอสรุปได้คือ ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นครูจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียน และเข้าใจความมุ่งหมายของการนำสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอน และที่สำคัญครูจะต้องเข้าใจลักษณะของสื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ว่าสามารถใช้เพื่อเราความสนใจ และให้ความหมายและประสบการณ์อย่างไรบ้าง นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดีไว้ว่า

1. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและการเสนอเนื้อหา
2. เหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน
3. เราและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
4. ประหยัด ราคาถูก
5. ประโยชน์คุ้มค่าทั้งการลงทุนและการใช้สอย

และในท้ายสุดได้ฝากแนวคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า "พึงระลึกเสมอว่า สื่อการสอนช่วยครูได้แต่แทนครูไม่ได้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้สื่อ ไม่ใช่สื่อหลาย ๆ อย่างเกินความจำเป็นในเวลาเดียวกันเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน ..."

สุนันท์ สังข์อ่อง (2526: 17-18) ได้เสนอหลักการเลือกใช้สื่อการสอนไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า ในการเลือกใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ให้นักเรียนได้ข้อสรุปและความเข้าใจที่ถูกต้อง และควรพิจารณาว่าสื่อที่ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักเรียนหรือไม่ เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ มีความเที่ยงตรงในเนื้อหา ใช้การได้ดี คุ้มราคา คุ้มกับเวลา ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในช่วงเวลานานพอควรหรือไม่

สื่อการเรียนการสอนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนของครู เพราะจะเป็นตัวกลางที่ช่วยส่งผ่านความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนยังมีคุณค่าอีกมากมายที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างคุ้มค่ากับเวลาที่จะต้องใช้ในการเรียนแต่ละครั้ง

บารุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2527: 245-246) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมคุณลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่สุดว่า

1. เป็นศูนย์รวมความสนใจ
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ทำให้บทเรียน เป็นที่น่าสนใจ
4. ทำให้นักเรียน เกิดประสบการณ์ร่วมกัน
5. อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย
6. แสดงความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ
7. ทำให้นักเรียน เข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้เร็วยิ่งขึ้น
8. แสดงส่วนที่ลึกลับให้เข้าใจได้ดี
9. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาดได้ดี

คือ

- 1) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วช้าลงได้
- 2) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวช้าเร็วขึ้นได้
- 3) นำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้
- 4) นำสิ่งที่อยู่ไกล ๆ มาศึกษาได้
- 5) ย่อสิ่งที่ใหญ่ให้เล็กลงได้
- 6) ขยายสิ่งที่เล็กให้ใหญ่ขึ้นได้
10. ช่วยประหยัด เวลาในการสอน
11. ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง
12. ทำให้นักเรียนรู้ได้มากภายใน เวลานั้น
13. ช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ได้ถูกต้อง
14. ช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร
15. ช่วยให้นักเรียนที่ เรียนช้าเรียนได้เร็วขึ้น
16. ช่วยเปลี่ยน เจตคติได้ดี
17. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหา

จากแนวความคิดและข้อเสนอแนะของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนทุกคนจะต้องนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน เพราะจะทำให้ลดปัญหาในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของวิชาที่ตนสอนทั้งยังช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีคุ้มค่าคุ้มกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างดีที่สุด

2.6 ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวัดและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบผล การจัดการเรียนการสอนในครั้งนั้นว่าประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด การวัดและประเมินผลนี้จะช่วยให้ครูผู้จัดการเรียนการสอนทราบว่า ผลอันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของตนนั้นได้เป็นไปตามที่ตนต้องการหรือไม่

ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้หลายประการด้วยกัน เช่น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523: 116-117) กล่าวถึงความหมายและหลักการวัดและประเมินผลพอสรุปได้ว่า นักการศึกษาได้ให้คำนิยามของการวัดว่า หมายถึง การกำหนดค่าที่เป็นตัวเลขเพื่อแทนคุณสมบัติของวัสดุ สิ่งของหรืออื่น ๆ ตามกฎเกณฑ์ของคุณสมบัติเหล่านั้น ในการวัดทางการศึกษาเรามุ่งวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรมจึงจำเป็นต้องอาศัยการวัดทางอ้อมและวิธีวัดจะเป็นไปด้วยความซับซ้อน ส่วนคำว่า ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัดที่ว่า การวัดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล

ไพศาล หวังพานิช (2523: 13-14) กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ว่า

การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ หรือพฤติกรรม ความสามารถของบุคคลโดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด ... การวัดผลการศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ... การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินตีราคา ลงสรุปเพื่อพิจารณา

ความเหมาะสม หรือหาค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรม ...
โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลักและใช้
วิจารณ์ผลการประกอบการพิจารณา

กานดา พูนลาภทวี (2528: 2) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลและการ
ประเมินผลไว้ว่า

... การวัด (Measurement) หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือ
สัญลักษณ์ให้เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ โดย
เป็นการกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการจะวัด ส่วนการ
ประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่า
ของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งมี
ความหมายกว้างกว่าการวัดผลโดยจะครอบคลุมทั้งปริมาณและคุณภาพ
การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวัดแล้ววินิจฉัยตัดสิน
คุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ ...

จากความหมายของการวัดและประเมินผลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการวัดผลนั้น
จะต้องมีการกำหนดตัวเลขหรือหาจำนวน มีการกำหนดปริมาณของสิ่งที่เราวัด ต่อจากนั้นจะเป็น
การประเมินผล คือ ตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เราวัดนั้นโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เราต้องการ ซึ่งใน
เรื่องของการประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์นี้ บารุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์
(2527: 141) กล่าวว่า

การประเมินผลทางการศึกษาจะกระทำกันอยู่ 2 แบบ คือ

1. การประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน
(Criterion Referenced Evaluation) ได้แก่ การ
ตัดสินผลงานของนักเรียนด้วยการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่
กำหนดไว้
2. การประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ (Norm
Referenced Evaluation) ได้แก่ การตัดสินผลงานของ
นักเรียนโดยเปรียบเทียบกับผลงานของกลุ่มหรือชั้นของนักเรียน
ผู้นั้น

ไพศาล หวังพานิช (2523: 14) ได้กล่าวว่า การประเมินผลจะต้องมี
องค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การวัดผล (Measurement) ทำให้ทราบสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ จะประเมินว่า มีปริมาณเท่าไร มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์

2. เกณฑ์การพิจารณา (Criteria) ในการที่จะตัดสินว่า สิ่งใดดีหรือเลว ใช้ได้หรือใช้ไม่ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์หรือมีบรรทัดฐานที่ต้องการ โดยนำผลการวัดนั้นมาเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือมาตรฐานที่ต้องการ เกณฑ์การพิจารณาในการประเมินผลการศึกษา นั้น ก็คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นเอง

3. การตัดสินใจ (Decision) เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบ ระหว่างการปฏิบัติ ซึ่งได้จากการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า สูงต่ำกว่ากันขนาดไหน ทั้งนี้การ ตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุม และกระทำอย่างยุติธรรมโดยอาศัยสภาพ และความเหมาะสมต่าง ๆ ประกอบหรือต้องมีคุณธรรมที่ดี (Value judgement)

การวัดและประเมินผลนี้สามารถกระทำได้ตั้งแต่ก่อนสอน ระหว่างสอน และ ภายหลังจากสิ้นสุดการสอนแล้ว และหากกระทำได้ดีทั้ง 3 ตอนก็จะช่วยให้เกิดคุณประโยชน์หลาย ประการ ดังที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523: 128-129) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและ ประเมินผลไว้พอสรุปได้ว่า

1. ช่วยให้ผู้สอนทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นพื้นฐานในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอัน เนื่องมาจากการสอน

2. ช่วยให้ผู้สอนแนะและปรับปรุงเป้าหมายตามความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละ คน

3. ช่วยให้ผู้สอนทราบถึงประสิทธิภาพของการสอน ว่าบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของ การสอนเพียงใด

4. ช่วยให้ผู้สอนระบุ ประเมิน และปรับปรุงวิธีการสอนแบบต่าง ๆ

5. ช่วยให้ผู้สอนทราบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

6. ช่วยให้ผู้สอนเป็นแนวทางเพื่อการเปรียบเทียบระดับสัมฤทธิ์ผลระหว่าง

ผู้เรียน

7. ใช้เป็นข้อมูลวัดความสามารถในการเลื่อนชั้น

8. ช่วยให้ผู้เรียนทราบและมีส่วนร่วมในการตั้ง เป้าหมายการสอน
9. ช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้ เรียนรู้เพิ่มขึ้น
10. ช่วยปลูกฝังผู้เรียนให้มีนิสัยในการศึกษาอย่างมีระบบ
11. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน
12. ให้ประโยชน์ในการแนะแนวอาชีพ
13. ใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจ
14. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลหลักสูตร
15. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบสมมติฐานและการวิจัยการศึกษา

การวัดและประเมินผลมีประโยชน์มากมายหลายประการ แต่การวัดและประเมินผล จะได้ประโยชน์มากเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีจุดประสงค์ในการวัดและประเมินผลแน่นอนเพียงใด ดังที่ สัจจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523: 235-236) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ใน การวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทยไว้พอสรุปได้ว่า

1. เพื่อทดสอบพื้นความรู้ทางภาษาไทย
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถทางภาษาของนักเรียนเอง
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียน
4. เพื่อให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อปรับปรุง การสอน
5. เพื่อให้นักเรียนทราบผลการเรียน เป็นการทราบความก้าวหน้า จุดบกพร่อง และ เป็นการปรับปรุงการเรียนของตน
6. เพื่อให้ครูพิจารณาในการหาทางแก้ไขและสอนซ่อม เสริม
7. เพื่อให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน
8. เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย
9. เพื่อทราบข้อมูลในการเป็นแนวทางการให้คำปรึกษา
10. เพื่อปรับปรุงวิธีการทดสอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์ในการวัดและประเมินผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การวัดและประเมินผล เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องวัดให้ครอบคลุม เนื้อหา

ครบทุกด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งในเรื่องนี้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยมีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของผู้เรียนหลายวิธีด้วยกัน ดังที่ สจริต เพ็ชรชอบ และ สายใจ อินทรมพรรย (2523: 242-245) ได้เสนอแนะวิธีการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้คือ

1. การถาม-ตอบปากเปล่า
2. การสอบปากเปล่า
3. การสัมภาษณ์
4. การสนทนาโดยครูสนทนากับนักเรียนหรือให้นักเรียนสนทนากับหัวหน้าชั้น
5. การอภิปราย
6. การประชุมกลุ่มย่อย
7. การสังเกตขณะนักเรียนร่วมกิจกรรม
8. การใช้แบบสอบถาม
9. การให้นักเรียนทำรายงาน เสนอผลการค้นคว้า
10. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า
11. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน
12. วัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้
13. การสอบข้อเขียน ข้อสอบที่ใช้ควรจะมีทั้งแบบปรนัยและอัตนัย

ในการเรียนการสอนบางครั้งต้องใช้วิธีวัดและประเมินผลหลายวิธีประกอบกัน เช่น วิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาทักษะมีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การวัดและประเมินผลต้องใช้หลายวิธีเพื่อจะได้วัดได้ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และสามารถประเมินคุณค่าหรือตัดสินคุณค่าของผู้เรียนแต่ละคนได้ในที่สุด

จากความคิดเห็นและแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การวัดและประเมินมีความสำคัญมากต่อระบบการเรียนการสอน เพราะจะเป็นตัวตัดสินว่าการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้สอนจะต้องปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง และนอกจากนี้ยังช่วยตัดสินด้วยว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถ หรือทักษะต่าง ๆ ดีเพียงใดและมีสิ่งใดบ้างที่ยังบกพร่องและต้องปรับปรุง ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของตนด้วยวิธีที่เหมาะสมที่สุดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่จะนำมากล่าวถึงในที่นี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยและ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

พัฒนา อิติเสรี (2521: 103-107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครูเกี่ยวกับด้านสัดส่วนของกลุ่มวิชา การบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนของอาจารย์ เนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลและการจัดบุคลากร กลุ่มประชากรที่ใช้เป็นผู้บริหาร 30 คน อาจารย์ 50 คน และนักศึกษา 151 คน จากวิทยาลัยครู 10 แห่ง จากการวิจัยพบว่า จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาต่าง ๆ เหมาะสมดีแล้ว ยกเว้นสัดส่วนของวิชาหลักภาษาและภาษาศาสตร์ต่อการใช้ภาษา ต่อวรรณคดียังไม่เหมาะสม เนื่องจากหลักสูตรเน้นวรรณคดีมากเกินไป ในด้านการเลือกวิชาจากหลักสูตรนักศึกษาไม่มีโอกาสเลือกเพราะเป็นการบังคับเลือกด้านเนื้อหาวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีที่ใช้อยู่ที่สุดคือการบรรยาย และการให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนคือห้องสมุดภาษา สื่อการสอนที่ใช่มากที่สุด คือ เทปบันทึกเสียง รูปภาพ ทุนจำลอง ส่วนในด้านการวัดและประเมินผล วิธีที่ใช้อยู่ที่สุด คือ การให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงาน ข้อสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผล เป็นข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย

จุมพล วัฒนบุญย์ (2524: 139-159) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยของอาจารย์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยพื้นฐานของอาจารย์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ว่า มีพฤติกรรมโดยทั่วไปเป็นอย่างไร นักศึกษามีพื้นฐานทางด้านวิชาเอกภาษาไทยกับวิชาอื่น ๆ มีผลสัมฤทธิ์ต่างกันหรือไม่ และ เพื่อจัดลำดับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ตามความต้องการของนักศึกษาโดยส่วนรวม กลุ่มประชากรที่ใช้เป็นนักศึกษาจำนวน 1,878 คน และอาจารย์ 31 คน จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยทั่วไปเป็นไปในทางบวกทั้งสิ้น นักศึกษาที่ต่างวิชาเอกส่วนใหญ่จะประเมินพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเพียงบางด้านคือ ด้านการใช้

วิธีสอนหลายแบบ ด้านการเตรียมการสอน และการประเมินผลที่นักศึกษาหญิงประเมินไปในทางบวกมากกว่านักศึกษาชาย ด้านการจัดอันดับพฤติกรรมการสอนที่นักศึกษาต้องการอันดับแรก คือ ต้องการให้อาจารย์ให้ความเป็นกันเอง อันดับที่สองคือต้องการให้อาจารย์ใช้บุคลิกและกลวิธีสอน เพื่อให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและต้องการให้อาจารย์มีอารมณ์ดี เขือกเย็น ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นอันดับสาม การใช้อุปกรณ์การสอนใช้อย่างเหมาะสมในการประเมินผลมีการทดสอบย่อย นักศึกษาต้องการให้อาจารย์มีพฤติกรรมที่ดีในด้านบุคลิกภาพ นิสัย คุณธรรม และความรู้ดี

วิไลลักษณ์ วัฒนานนท์ (2528: 54-58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจในวิทยาลัยอาชีวศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจในด้านเนื้อหาและแบบเรียน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบริการทางวิชาการ โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากวิทยาลัยอาชีวศึกษา 34 แห่ง ประกอบด้วย อาจารย์ 30 คน นักเรียน 338 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาวิชาที่จัดให้นักเรียนได้เรียนนั้นมีความเหมาะสมมาก วิธีการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมพอสมควร แต่ควรมีการจัดให้ไปศึกษานอกสถานที่บ้าง และควรใช้สื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น ส่วนการวัดและประเมินผลจะมีการวัดและประเมินผลเมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่อง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ดีอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้นักเรียนได้ทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นยังปฏิบัติน้อย เพราะมีปัญหาเรื่องงบประมาณ อุปกรณ์ และเวลาที่จะใช้จัดกิจกรรม

ระวีวรรณ สาริการิน (2529: 97-104) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครู ด้านจุดประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากวิทยาลัยครู 36 แห่ง ประกอบด้วย อาจารย์ 36 คน และนักศึกษา 502 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม จากการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ของการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ นั้นมีความเหมาะสมมาก คือ มุ่งที่จะเสริมทักษะทางภาษาแก่ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

มีการปฏิบัติมาก คือ มีการให้นักศึกษาได้ฝึกภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎี ส่วนวิธีสอนแบบต่าง ๆ กับการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นอาจารย์เห็นว่ามีการใช้มากแล้ว แต่นักศึกษาเห็นว่า ยังใช้น้อย ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น และควรใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น

สิริอาภา ขำเลิศ (2530: 83-90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานบังคับระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับในด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับ เนื้อหาวิชา วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากวิทยาลัยครู 4 แห่ง ประกอบด้วย อาจารย์ 35 คน และนักศึกษา 335 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามจากการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่า ความมุ่งหมายของการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาที่จัดให้นักศึกษาเรียนนั้นมีความเหมาะสม มีวิธีการสอนที่ให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมาก มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้นักศึกษาได้ปฏิบัติทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ส่วนการวัดและประเมินผลนั้นมีทั้งการวัดผลระหว่างภาค คือ ปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลตอนปลายภาค ซึ่งเป็นการเหมาะสมมากเพราะวิชาภาษาเป็นวิชาทักษะจำเป็นต้องฝึกฝน ฝึกหัดบ่อย ๆ เพื่อจะได้เกิดทักษะและความชำนาญในการใช้ภาษา ส่วนที่ยังคงเป็นปัญหาคือเรื่องของการใช้สื่อการสอนที่ยังคงใช้อยู่ในระดับน้อย

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ พบว่า ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ถ้าต้องการจะให้ได้ผลดีมีประสิทธิผลจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย และจัดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกัน หากเนื้อหาไม่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องเหมาะสมกัน ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกภาคปฏิบัติทักษะทางภาษาบ่อย ๆ ในกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนควรให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียน และควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบประกอบกับการใช้สื่อการสอนให้มากขึ้นด้วย สำหรับการวัดและประเมินผลควรกระทำเป็นระยะ เช่น เมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่องแล้วควรวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยได้มีผู้สนใจทำการค้นคว้าวิจัยไว้มาก ดังได้เสนอมาแล้วข้างต้นในการสอนภาษาประจำชาติของชาติอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน ได้มีผู้สนใจทำการ

ค้นคว้าวิจัยไว้เหมือนกันเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน

ยูจีน ชาร์ล ลุค (Eugene Charles Luke 1974: 6101-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจปัญหาและความต้องการของนักศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เทกซัสเหนือ ในสหรัฐอเมริกา ในเทอมฤดูใบไม้ผลิ ปี ค.ศ. 1973 จากการวิจัยพบว่า บางครั้งนักศึกษามีปัญหาในเรื่องของห้องเรียนที่ใหญ่เกินไป ปัญหาเรื่องอายุ ปัญหาเรื่องความสามารถของครู ปัญหาเรื่องเนื้อหาวิชาที่จัดสอน และปัญหาเรื่องการเช็คชื่อในการเรียนการสอนบางครั้งนักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาการเรียนยากเกินไป นักศึกษาชอบที่จะเรียนการอภิปรายมากกว่าและมีปัญหาเรื่องมีเวลาในการเตรียมตัวน้อย นักศึกษาจะมีความสุขกับการเรียน ถ้าครูมีความสามารถและคอยกระตุ้นหรือท้าทายความสามารถของนักศึกษา

แวนดา เอลีน เดอบัวร์ (Wanda Aileen DeBoer 1982: 2828-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทักษะการฟังของการสื่อสารระหว่างบุคคล" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการฟังในแง่ของการสื่อสารระหว่างบุคคล จากปัญหาที่พบเสมอว่า ในระบบการเรียนการสอนมักจะเน้นแต่ทักษะการอ่าน การเขียน และการพูดเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าวิธีการที่จะพัฒนาทักษะการฟัง เพื่อประโยชน์ในด้านธุรกิจ การศึกษา และในวงสังคมทั่วไป ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาด้านการฟัง เอกสารจากสื่อมวลชน เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการฟังในระดับอุดมศึกษา จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการฟังนั้นสามารถกระทำได้โดยเน้นการฝึกกระทำซ้ำ ๆ เป็นประจำ นอกจากนี้ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการฟังที่มีต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

แฮเรียต ชไนเดอร์ วิลเลียมส์ (Harriete Schneider William 1986: 1227-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจผลการศึกษาในเรื่องของการใช้ถ้อยคำที่สละสลวยในการอ่านและการเขียนของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสามารถในการใช้ถ้อยคำที่สละสลวยในการเขียนของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และศึกษาความแตกต่างระหว่างความสามารถในการเขียนและการอ่านของนักศึกษาที่เขียนโดยอิสระกับนักศึกษาที่เขียน

โดยให้อ่านเรื่องที่เขียนด้วยถ้อยคำที่สละสลวย กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนียใต้ จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการด้านความเข้าใจไม่แตกต่างกัน มีพัฒนาการของคะแนนเขียนสูงมากทั้งสองกลุ่ม และไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม สรุปได้ว่าการสอนทักษะใดทักษะหนึ่งอย่างเดียวทีละอย่างจะไม่ช่วยให้พัฒนาการทางภาษาได้ผลดีเท่ากับการสอนทักษะการอ่านและการเขียนควบคู่กัน และการให้ได้อ่านข้อความที่เขียนด้วยถ้อยคำที่สละสลวย จะช่วยให้พัฒนาการเขียนได้ดียิ่งขึ้น

เฟรเดอิกา เค โคลสัน (Freida Kay Colson 1987: 369-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ประเด็น นวัตกรรมและปัญหาในการสอนการเขียนเรียงความในระดับวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอวิธีการที่จะแก้ปัญหาในการสอนการเขียนเรียงความโดยวิธี 1) จัดหาแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ 2) ติดตามพัฒนาการทางความคิดและแก่นเรื่องของการเขียนเรียงความ 3) เสนอแนะแนวทางที่น่าสนใจที่น่าจะเน้นสำหรับการเขียนเรียงความ จากการวิเคราะห์ได้เสนอบทสรุปของงานเขียนเรียงความระหว่าง 25 ปีที่ผ่านมาไว้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการสอน พัฒนาการทางความคิด และแก่นเรื่องของการเขียนเรียงความ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ 1) ประเภทประเพณีนิยม 2) ประเภทร่วมสมัย 3) ประเภททันสมัย (เป็นปัจจุบัน) ในตอนท้ายของการวิเคราะห์ได้เสนอแนะแนวทางที่จะพัฒนาทฤษฎีการเขียนเรียงความคือ ในการเขียนเรียงความควรรวมทฤษฎีการอ่าน การเขียน และการพูดเข้าด้วยกัน

สตีเวน เรดดิ้ง สตอร์ลา (Steven Redding Storla 1987: 1138-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของเอกสารประกอบการอ่านที่มีต่อวิชาการเขียนในระดับมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติกับนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านกับการเขียนระดับมหาวิทยาลัยในวิชาการเขียนเรียงความ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเท็กซัส จากการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ความสามารถในการอ่านและการเขียนมีความสัมพันธ์กัน สามารถโยงทักษะทั้งสองเข้าด้วยกันได้ คือ สามารถนำความรู้จากการอ่านมาใช้ในการเขียนได้โดยใช้การอ่านเป็นพื้นฐานของการเขียน การวิจัยครั้งนี้มีการประเมินผลเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ให้ประชากรของการวิจัยได้อ่าน เมื่อประเมินผลแล้วเห็นว่ามีความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้เขียนเป็นโครงการนำเสนอเพื่อให้ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศพบว่า ในการสอนภาษาประจำชาติของชาติต่าง ๆ มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาวิธีปรับปรุงรูปแบบการสอนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งยังมีการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขปัญหาโดยศึกษาค้นคว้าจากตัวผู้เรียน มีการศึกษาวิจัยเพื่อที่จะพัฒนาสื่อและอุปกรณ์ การสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาไทย ของเราจึงควรที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน และตัวผู้สอนเอง